

Vsako leto podeljujejo v Ljubljani ob slovenskem kulturnem prazniku nagrade. Nekateri pravijo, da bi to prireditev Janez imenoval Ljubljaničanom.

V provinci se nekateri sprašujejo, če izven Ljubljane ni kulturne ustvarjalnosti, oziroma, da vse kar je kulturnega, »sfrli« v Ljubljano?

Zivel lokani patriotizem!

STO LET — STO ŠOL

PREDVIDEVA PETLETNI PROGRAM ZA ZIDANJE ŠOL

- Več kot 100 let smo šli glede tradicije in organizacije osnovnega šolstva v korak z najrazvitejšimi evropskimi narodi, v zadnjem času pa smo počasnejši in marsikje že zaostajamo.
- Kaj predvideva 47 slovenskih občin in kako bomo zagotovili pomembno nalogo, da naj redno konča osemletno šolanje vsaj 90 odst. normalno razvitih učencev?
- Pred republiko in občinami, kot pred vsemi prosvetnimi delavci in šolo kot celoto je kup nadvse odgovornih, pomembnih in težkih nalog.

Člana izvršnega sveta skupščine SRS dr. Vladimir Bračiča smo prosili, da je za bralce našega tednika odgovoril na vprašanja, ki v tem hipu prav gotovo zelo zanimajo veliko večino vseh naših naročnikov, zlasti pa vse starše kot druge občane,

ki sta jim vzgoja in bodočnost mladega rodu nadvse pri srcu.

● Načrt oz. petletni investicijski program graditve osnovnošolskega prostora v Sloveniji v obdobju 1969 — 1973 je dobil v zadnjem času popularno ime »Sto let — sto šol«. Prosimo Vas, povejte nam o tem velikopotez-

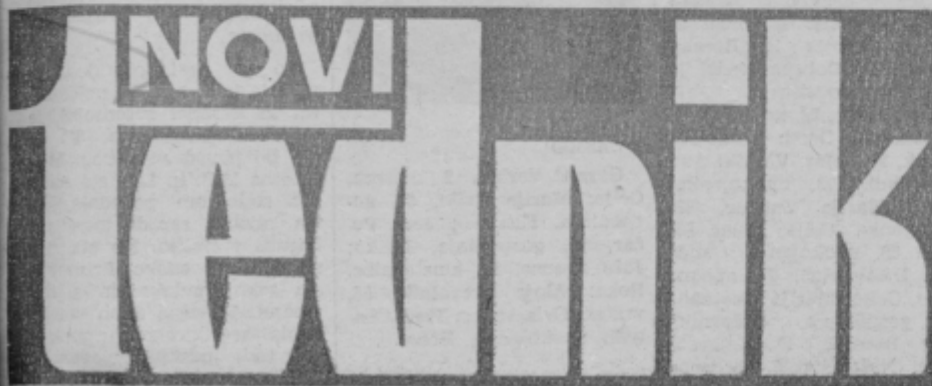
nem načrtu kaj več, saj to vprašanje živo zanima številne bralce zlasti v podeželskih krajih, kjer vprašanje šolskih prostorov čedalje bolj stopa v ospredje.

● Stoletnica uzakonitve splošne osemletne šolske obveznosti, ki jo letos praznujemo, pomeni kulturno zgodovinski dogodek, na katerega smo lahko resnično po-

nosni. To še posebej ob desetu, da so mnoge naše osnovne šole tudi na podeželju začele z rednim delom že ob koncu 18. stoletja in da imajo torej že 150 in celo 200-letno tradicijo. Zato se lahko po tradiciji in organizaciji osnovnega šolstva uvrščamo med najrazvitejše evropske narode.

(Nadaljevanje na 6. strani)

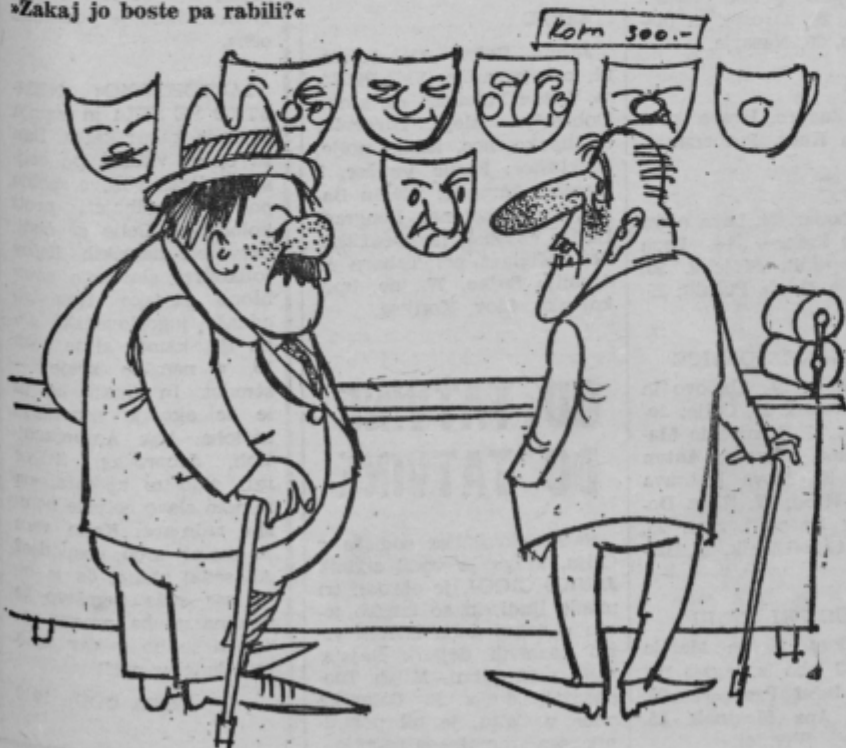
Celje, 13. februarja 1969 — Številka 6 — Leto XXIII — Cena 60 par (din)

OJ PUSTNI ČAS, TI ČAS PRESNETI... Če se nekoč do pusta dekline ni omožila, potem vsaj še eno leto ni šla zamož. Tudi današnje dni je v predpustnem času več porok, vendar razlika do ostalih letnih časov ni več tolikšna. Drugi časi so dandanes, toda vesel in svečan dogodek je »ohcet« še vedno. Zato imajo tisti, ki znajo raztegniti mehe in iz njih izvabiti poskočne viže, vselej dovolj opravila. Tak je tudi LOJZ ZIDANSKI iz Marijagradca pri Laškem, ki jih ima veliko za ušesom in z besedami ne varčuje, saj je zavarovalni zastopnik. Na kraju dogodka ni samo takrat, če se vname streha, marveč pogosto tudi tam, kjer se preveč ogreje dvoje src...

FRANČEK FRAKELJ

»Kupujete larfo?«
»Da!«
»Zakaj jo boste pa rabili?«

ŽE VEČ STO EVIDENTIRANIH

Minuli teden so se na celjskem območju začeli kandidacijski zbori občanov, na katerih volivci razpravljajo o volilnem programu ter o možnih kandidatih za odborniške in poslanske funkcije. Povsod so bili že pred tem tudi razširjeni sestanki vodstev krajevnih družbenih in političnih organizacij z namenom, da bi priprave na volitve čimbolje potekale in da bi tokrat kandidirali sposobne tovariše, ki bodo tudi pripravljene z vso odgovornostjo izpolnjevati zaupane jim dolžnosti.

Konec prejšnjega tedna so v žalski občini evidentirali že več kot 100 kandidatov za 72 odborniških mest, saj so za vsako prosto odborniško mesto izbrali vsaj dva, največ pa tri in štiri možne kandidate. Večina kandidacijskih zborov bo v šentjurški občini to nedeljo, računajo pa, da jih bodo končali do 23. tega meseca. Evidentiranje

v delovnih organizacijah pa je v polnem teku. To velja tudi za laško in konjiško občino, medtem ko so v velenjski občini evidentirali že več kot dvesto kandidatov. Tudi v Mozirju so pohiteli. Za štiriinpetdeset odborniških mest so predvideli že več kot 100 tovarišic in tovarišev, ki se občanom zdijo primerni, da bi jim lahko zaupali funkcijo odbornika. Tudi v celjski občini so predvolilne aktivnosti v polnem teku. Občani v mnogih krajevnih skupnostih so že predlagali prve možne kandidate.

Po razpravi in razpoloženju sodeč, priprave na volitve na celjskem območju v redu potekajo. Volivci zlasti pozitivno ocenjujejo sklep, da bodo za eno odborniško oziroma poslansko mesto določili vsaj dva kandidata. Prav tako pa se zavzemajo tudi za predloge, naj bi v prihodnjih skupščinah naši ustrez-

no mesto tudi neposredni proizvajalci, žene ter mladi-

I. B.

VREMENSKA NAPOVED
ZA CAS OD 13. DO 23.
FEBRUARJA

Do sredine februarja jasno in hudo jutranji mraz. Nekako od 16. do 19. februarja topleje s pogostimi padavinami, pretežno kot sneg. Po 19. februarju izboljšanje, vendar okrog 23. februarja zopet padavine in nadaljnja otoplitev.

Dr. V. M.

Biserna nevesta pred poroko

● RADEČANI imajo v svojem grbu sonce, ki je vir življenja, je njegov simbol.

● Kdove ali na Radeče in njegovo okolico ne sije sonce drugače, kaj neizpodbitno je, da nekaterim v tem kraju življenje potraja do častitljive številke. Nekaj jih imajo, ki so onstran devetdesetih, osemdesetletnikov pa bi naštel kar precej.

● TA SOPEK korenin krasita IVANA in VIKTOR RASBERGER, ki jima je zakon dozorel v biser. V soboto bosta praznovala šestdeseto obletnico, odkar sta si kot ženin in nevesta okinčala prstanca z zlatom.

● TO JE BILO 15. FEBRUARJA 1906 ...

x x x

ONSTRAN MOSTU, v hiši, kjer ima trgovsko podjetje pisarne, stanuje najstarejši zakonski par. Dve podstrešni sobici sta njun sedanji dom. »Štantmana« sta, kot sta bila vse življenje, kot so »štantmani« vsi, ki zmorejo komaj za sproti in morda za kak suh mesec povrh.

Obe sobici sta starinski. Vsak kos pohištva je dragocen zanj, kajti vse to ju je spremljalo v šestdesetih letih, vsak stol in vsak prtiček ima svojo zgodovino.

V tem stanovanju ne pogrešata čebljanja in kričanja otrok. Semkaj sta se preselila iz Hotemeža, potem ko so začeli doraščati že vnuki. Otroci, čeravno že možje in žene v srednjih letih, pridejo. Pridejo, postoriijo to in ono, potem pa spet grede vsak svojo pot. V delavski družini je drugače, kot v kmečkih, kjer stari sedejo v zapeček in kjer je dom dom vseh živečih generacij.

»Kaj pa je to takšnega, če sva že šestdeset let poročena? Tako

Zakon, ki je dozorel v Biseru

dolgo pač živiva, da jih je toliko naneslo.«

Na prvo ugovarjanje biserne neveste seveda še nisem odnehal. S pomočjo njenega sina Mirka sta zakonca Rasberger spregovorila.

x x x

RASBERGERJEV ROD izhaja s Svibnega, od tam, kjer so se vgnezdili tudi sloviti Ostrovrhari. Rasbergerjevi so klen rod, dolgo življenje je značilnost za njegove člane.

Viktor Rasberger, naš biserni ženin, je na začetku tega stoletja pobasal culo na ramo in jo mahnil v širni svet, tja gor v belo Ljubljano. Pri trgovcu Sarabonu je delal v skladišču in mu ni bilo slabo, saj je bil vendar mlad, lačen pa tudi ni bil ...

Menda je bila hišna gospa Sarabonove bolj skope sorte, kajti hišni posli so bili večkrat siti kot lačni. Mladi in brhki Ivanki z Notranjskega služkinji pri Sarabanovih so pogosto predli pajki po želodcu. Viktorju se je dekle smililo. Rad je poslušal njeno pojočo notranjsko govornico. Mladenič, ki ni stradal, je začel redno skrivati zagozde kruha v drvarnico za kladno, na kateri je Ivanka cepila trske za podnet.

Zanetila pa se je ljubezen in 15. februarja 1909. leta sta se Viktor in Ivana v Ljubljani poročila. Ženin jih je imel tistokrat 25, nevesta pa 22.

»Potlej sva nekaj časa živela vsak na svojem, pa oba na njegovem domu v Svibnem. Dokler ni dobil državno službo ...« pripoveduje Rasbergerjeva mamca, ki ji dolgo življenje med Stajerci ni opililo notranjskega narečja.

»Ni dala miru, dokler nisem dobil državne službe. Postal sem kretnik na železniški postaji v Zidanem mostu. Tam sem bil vse do tistega dne, ko se je zgodila nesreča ...«

Viktorja Rasbergerja niso klicali med vojake, ko je izbruhnila prva svetovna vojna. Ko se je vojna začela, sta z Ivano imela že četvero otrok, peti, Franci je v enem letu starosti umrl in ko je Mirko, šesti po vrsti bil na poti, je bil oče Viktor že invalidski upokojenec.

Zgodilo se je osemnajstega leta. Vrata tovornega vagona so Viktorja Rasbergerja zbila pod kolesa. Odrezalo mu je desno nogo. Od takrat ga spremlja palica, ki je v pomoč leseni nogi. Polnih petdeset let ...

x x x

V LOSKEM POTOKU na Notranjskem je bila nekoč doma naša biserna nevesta. Ljudje tam niso živeli revno, toda tudi razkošno ne. Rekli bi — skromno. »Moja mati so mi pripovedovali, da je bil kruh na mizi samo ob božiču in veliki noči. Jajčk nismo jedli doma, nosili smo jih v Ljubljano. Peš. Vsak krajec je bil dragocen ...«

Pripoved plete tudi drugo polovico zakonske podobe.

Notranjci so veseli ljudje, ni jim pa do šal, če so na vrsti resne reči. Naša biserna nevesta je bila dekle in loški muzikant jo je nekoč, ko je spremljal svate, ogovoril:

»Ivanka. Pred pustom pridemo v vašo hišo. Mi je že omenil, da te pridemo prosit.«

Minil je pust, prosovc ni bilo, Ivanka pa culo v roke in v Ljubljano. Nak, norčevali se že ne bodo iz nje ... In v Ljubljani je bil Viktor.

Potlej spomin preskoči mlada leta. S poroko so prišli otroci. Viktor, Angela, Milka, Stanko in Franci. Vojna je, pomanjkanje, lakota. Franci shodi in umre. Potlej tista nesreča, ki je onesrečila vso družino. Mož mlad, poln moči, a invalid. Ob koncu vojne še en otrok, Mirko ... Rodilo se jih je še četvero; Ivanka, Fani, Julči in leta 1927 postrgavček Mici.

»Si znate predstavljati kako nam je bilo? Pokojnine je bilo 600 starojugoslovanskih dinarjev, v hiši pa devet otrok, ki jih je treba nahraniti, obleči, spraviti h kruhu. Živeli smo skromno, otroci so ponosili obleke eden za drugim ...«

Najhuje od vsega je, če moraš za krsto lastnega otroka. Najprej Franci, umrl je leto dni star. Nepotolažljivi smo bili, ko je za tuberkulozo umrl Viktor, najstarejši. Umrl je kmalu potem, ko je končal trgovsko šolo, star 23 let. Nismo še odložili črnine, je pobralo štirinajstletno Ivanko. Kar čez noč jo je. Proti štiridesetim letom je bilo že bolje. Otroci so odrasčali. Angela se je poročila v Hotemežu,

Biserni ženin kot »ledig« fant

Milka je v Beogradu, Stanko, Fani in Julči sta na Koroškem v Avstriji, Mirko se je zasidral v Hrastniku, a Mici je umrla na porodu stara komaj dvajset let. Kako krivično je, da umirajo mladi, ki se življenja niso okusili. Rasbergerjevima so solze pogosto zalivale oči. Dolgo življenje, dano obema rodovoma, ni bilo namenjeno tudi njunim otrokom. Doslej umrli, so umirali mladi. Še šest jih živi. Čvrsti so in upanje imajo, da so se vrgli po materi in očetu ...

»Imate upanje, da boste dosegli očetovo starost?«, sem vprašal Mirka.

»Kje pa. Oče imajo še vse zobe in vsi so zdravi, jaz pa ... Večkrat se v šali priporočam, da bi mi oče zobe zapustili.«

Kak nasvet za dolgo življenje?

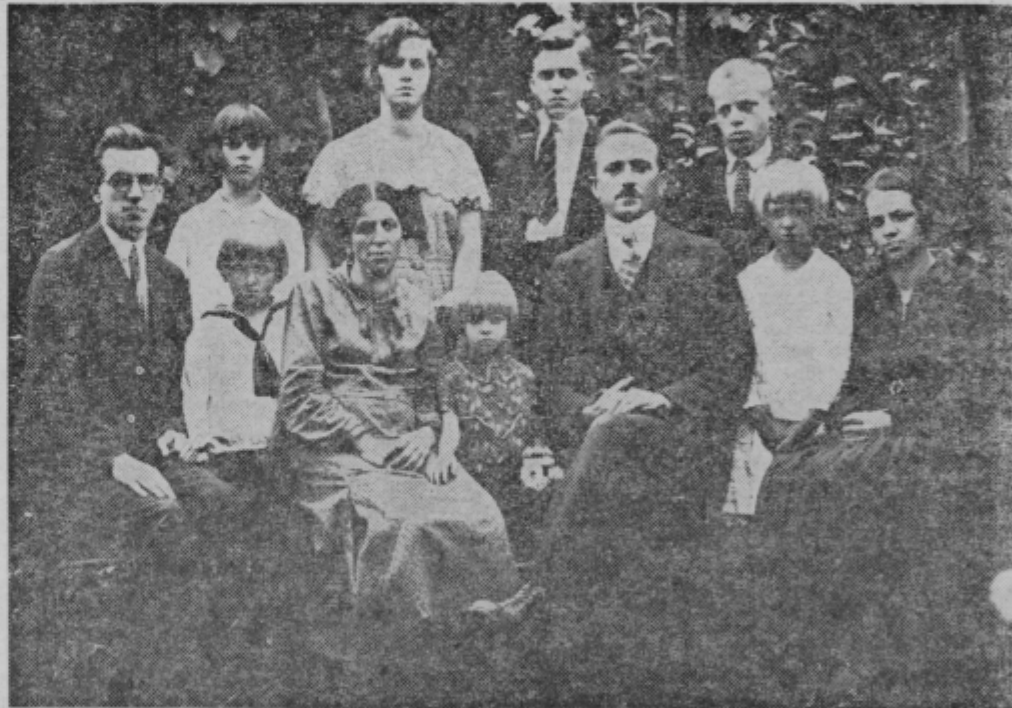
Nisem ga dobil. Sem pa pospravil kup upravičenih očitkov, da smo dandanes ljudje neskomni. Družine nimajo po več otrok, kot nekoč. Nimajo jih, pravijo Rasbergerjeva mama, ker so ženske dandanes »komode«, ker se jim ne da hoditi s trebuhom naokoli, da človek ne zraste le tedaj, če ima vsak dan meso in slaščice. Če bi ne bilo kaše, bi Slovencev dandanes ne bilo, ker bi predniki pač pomrli zaradi lakote.

Kaj več nisem vpraševal. Mora še to in ono ostati za obisk, ko bomo v Radečah praznovali briljantno poroko, za tokrat pa velik koš čestitk.

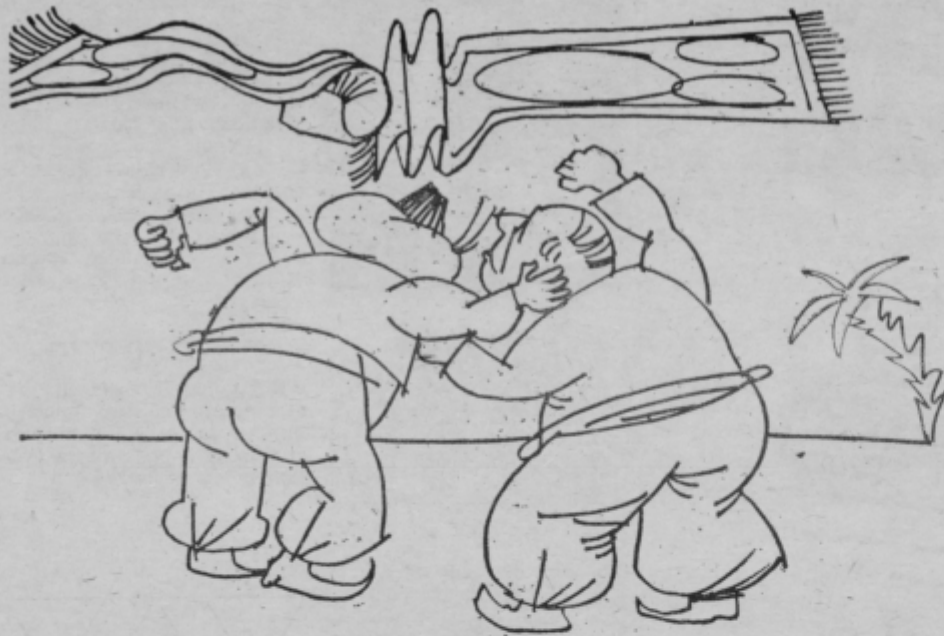
JURE KRAŠOVEC

Kadar posije sonce je park pred hišo njun približljivi kraj. Tokrat sta sedla na klopi zaradi fotografiranja. (Foto: J. Krašovec)

Rasbergerjeva družina okoli leta 1935. V prvi vrsti od leve proti desni: Viktor (umrl), Julči, mati, Micika (umrla), oče, Fani in Angela. V drugi vrsti zadaj: Ivanka (umrla), Milka, Stanko in Mirko. Na sliki ni Franci ja, ki je umrl star leto dni.

Brez besed

ELEKTRIKA

Elektrika je postala naša stalna spremljevalka in pomagalka. Srečamo jo vsepovsod. Kakor pa vidimo, imamo dve vrsti električnega toka: eden je stalen in ga imajo baje v inozemstvu, drugo vrsto, ki pa je dokaj nestalna, pa imamo pri nas. Toda ravno v tej nestalnosti je čar naše elektrike. Če bi bila vedno, bi se je tako navadili, da bi pozabili nanjo. Tako pa nas s svojimi prekinitvami spominja nase.

Peljem se lepo s trolejbusom. Naenkrat se vozilo ustavi in sofer slovesno pove: zmanjkalo je toka! Čakamo minuto, dve, čakamo pet minut, elektrike pa od nikoder ni in ne preostane nam drugega, kot da pot nadaljujemo peš.

Ali pa zadnjič, ko sem se peljal v dvigalu. Med šestim in sedmim nadstropjem je luč naenkrat ugasnila in kabina se je ustavila. Uro in pol sem čepel v kabini. In to sam; ko bi bila v kabini še vsaj kakšna predstavica nežnega spola, potem verjetno ne bi bilo tako dolgočasno.

Tako pa me je tolažilo le nekaj cigaret, katere sem še slučajno imel v žepu.

Tudi pri televiziji ima elektrika svojo besedo. Če že čisto ne zmanjka toka in nas tako marsikdaj reši jeze pred ekrani, pa lahko vsaj čitamo ali slišimo opozorilo naše televizijske hiše, da je vzrok slabe slike in tona nizka električna napetost. Zadnji čas se je usmerila dejavnost elektrike tudi na turistično področje. Saj ste verjetno slišali tisto, da je nekje na Gorenjskem lebdelo precej ljudi več kot uro med nebom in zemljo, ker je na žičnici zmanjkalo toka. Upam, da si predstavljate, kako je bilo to prijetno.

Prav zaradi te muhavosti naše elektrike je pri nas izvedba najhujše kazni v obliki ustrelitve. Samo predstavljajte si, kako bi bilo, če bi imeli pri nas usmrtevec na električnem stolu. Obsojenca bi posadili na električni stol, in ko bi hoteli obsodbo izvršiti, bi žalostno ugotovili, da je zmanjkalo električnega toka. In usmrtevec bi morali preložiti.

Elektrika je pri nas lep primer, kako si ljudje ne morejo podrediti vse tehnike, ki so si jo sami ustvarili. Kaj morda vi mislite, da je vzrok kje drugje?

DAVKARIJA JE KRIVA!

Za mizo dremije moški petdesetih let, poleg njega sedi drobno dekletce. Bledeno je in oči so globoko udrite pod čelo. Morda je punčka stara enajst let in hodi v peti razred osnovne šole. Če bi bili zdravniški pregledi zares pregledi, potem bi zdravnik pri tem otroku glasno vzklinal.

— Punčka je hudo podhranjena!

Pa kaj bi o takih pregledih govorili. Vsako drugo, tretje leto minuta zdravniške pozornosti — in nič več. Iz krajevne ambulante poje upravnik vsako leto eno in isto pesem:

— Oprostite, nimate denarja?

Deklica pri mizi počasi sreba pol deci čokoladnega likerja — in ko ga pospravi, pristopi rejen krčmar in vpraša.

— Punčka je hudo podhranjena. Otrok prikima.

— Ja.

Krčmar prinese liker, jaz pa mu zastavim pot in protestiram.

— Oprostite, saj je vendar otrok!

Možakar me gleda, izbuljene so njegove oči, postavi li-

ker na mizo, se bliskovito okrene in reče:

— Dinar je dinar! Mislite, da naša davkarija kaj vpraša, od kod in kje dobiti dinar? Daj, če ne bomo rubili! Oprostite, boste kaj pili?

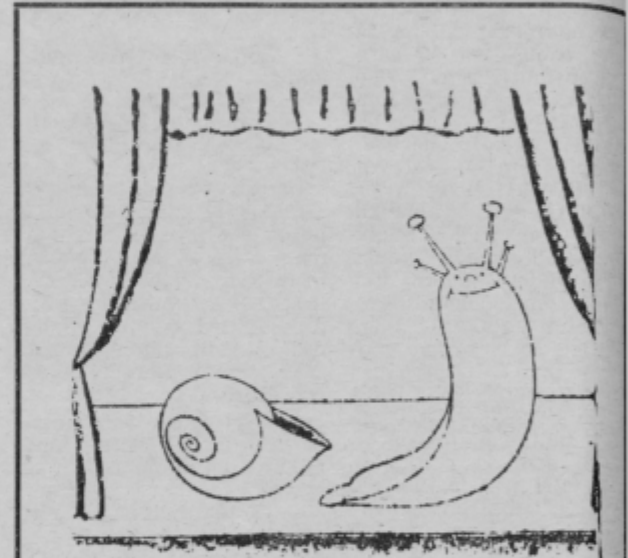
— Oro.

Možakar prasne v smeh.

— Tak dedec pa oro!

Pijem in gledam dekletce, ki počasi sreba čokoladni liker. Možakar pri mizi, dekletčin oče, globoko smrči. Može bo smrčal pozno v noč. Kaj pa jutri, ko bo dekletce moralo v šolo?

Na to naj odgovori davkarija, ona je kriva!

Striptis

praznično
razpoloženje

merx

KAVA

Komisija za delovna razmerja pri Osnovni PTT enoti Celje

objavlja prostó delovno mesto

**PISMONOŠA pri pošti
Bistrica ob Sotli**

Poleg splošnih pogojev za sklenitev delovnega razmerja morajo kandidati izpolnjevati še naslednje posebne pogoje:

- dokončana osemletka
- odslužen vojaški rok
- opravljen izpit za vožnjo z mopedom

Kandidati naj pošljejo pismene prijave v 10 dneh po objavi Komisiji za delovna razmerja pri Osnovni PTT enoti Celje.

40%
ZNIŽANO

UGODNA PRILIKA!

ZIMSKI PLASCI - TOVARNE »KROJ« SKOFJA LOKA

VELIKA IZBIRA PRI TRG. PODJ. **moda**

POSLOVALNICA - VESNA

za pozorno
darilo
ali pogostitev

Ballantine's
WHISKY

REMY MARTIN
COGNAC

HINE
COGNAC

UVAZA IN DOBAVLJA:

PREHRANA
EXPORT-IMPORT
LJUBLJANA

ODKUPUJEMO
OREHOVO,
ČEŠNJEVO,
IN HRUŠKOVO
FURNIRSKO
IN ŽAGARSKO
HLODOVINO
PO UGODNIH CENAH

Istočasno
se priporočamo
za nakup raznih
funkcionalnih omaric,
kuhinskih miz
in stolov,
katere lahko nabavite
v vseh prodajalnah
pohištva!

LIK
»SAVINJA«
CELJE

Mariborska 116

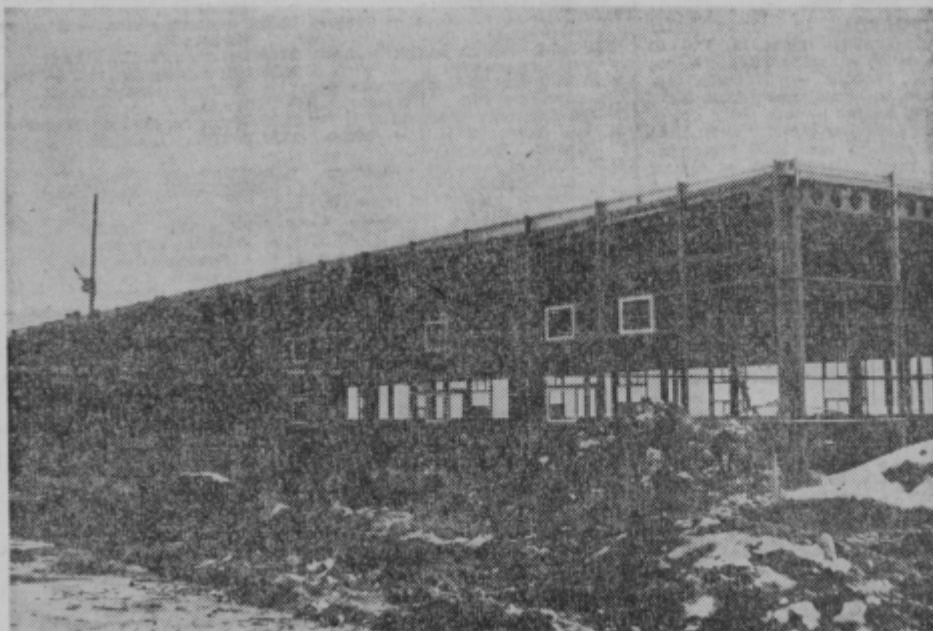
TEDNIKOVA PLOŠČA

Naše plošče se počasi, a vztrajno vrtijo naprej. Naši novi nagrajenki minulega tedna sta tovarišici ANICA SARLAH, Verače 34, Podčetrtek in FRANJA STEBLOVNIK, Doberteša vas 9, SEM-PETER v Savinjski dolini. Cestitamo!

Ponovno pozivamo vse naše dobitnike, da nam čimprej pošljejo na dopisnici napisano željo, katero ploščo naj zavrtimo na Radiu Celje v oddaji »naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo.« Okvirno napišite tudi datum, kdaj želite melodijo poslušati. Se

posebej vas opozarjamo, da lahko čestitko posredujete tudi drugim, to je znancem, prijateljem ali sorodnikom. Kdaj bomo objavili vaše želje, pa boste lahko prebrali v NOVEM TEDNIKU, na zadnji strani.

UREDNIŠTVO

»Gorenje« se širi. Na južni strani tovarne gospodinjske opreme v Velenju rastejo novi proizvodni prostori. Če bo šlo vse tako, kot predvidevajo, bo v novih halah stekla proizvodnja že letos.

Slovesni otvoritvi druge razstave del članov celjske pododbora društva slovenskih likovnih umetnikov so poleg kulturnih delavcev prisostvovali predstavniki družbeno političnega življenja celjske občine. Razstava, šestinsedemdeseta po vrsti, je bila vsekakor osrednji kulturni dogodek, saj je prvič predstavila občinstvu tolikšno število avtorjev (10 hkrati pa je bila priložnost, da je komorni moški zbor počastil 20-letnico svojega prvega javnega nastopa. Nastopil je namreč na isti dan pred 20. letom (v tedanji ljudski knjižnici). Na sliki: komorni moški zbor med govorom vodje salona Jureta Kisilgerja.

Besedo ima:

TONI HERCFELER

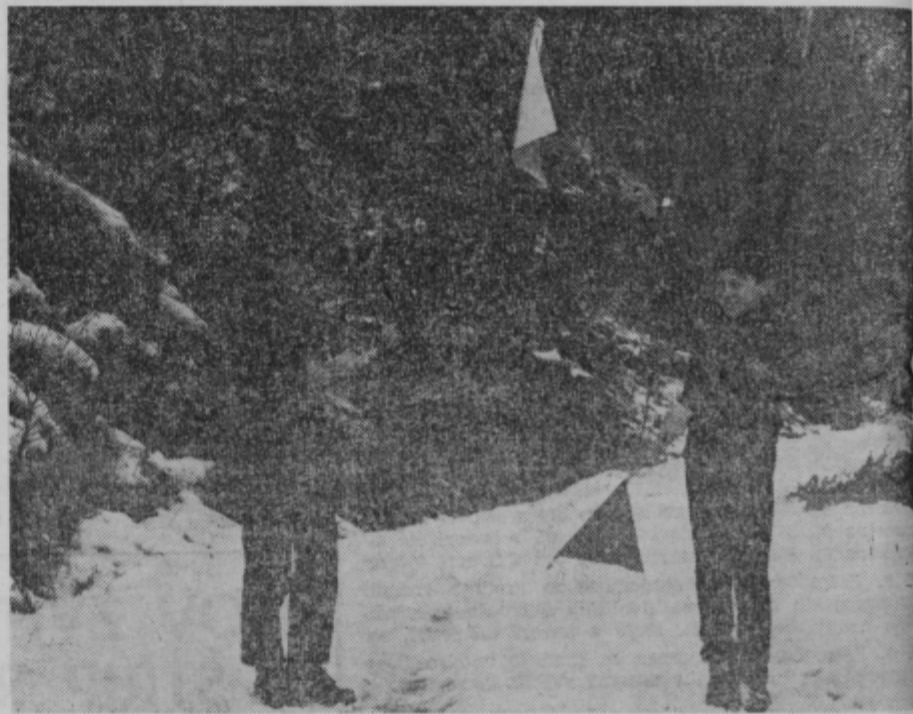
Kata se je strašansko razjezila, ko ji je mož že konec januarja hotel zabiti v glavo, naj vendar špara s kurjavo, ker da ne bo še v tretje v tej zimi kupoval velenjčana. Tri dni se je zaradi tega še jezila in mu skušala dopovedati, da bolj kot šparat ne more in končno jo je to dopovedovanje utrudilo. — Le počakaj, si je mislila Kata.

Minuli petek, ko je že krepko snežilo ta drugi dan, si je Kata oblekla še eno volneno jopico in čakala, da pride mož iz službe. Nace je pojedel, vzela Novi tednik in se spravil v kot blizu štedilnika. Marsikaj v časniku ga je pritegnilo, vendar dlje kot uro ni vzdržal. Kata je dobro vedela, kaj mu manjka. Nekako ob štirih je Nace odrinil zdoma. Pri »Treh lipah« je bilo vsekakor bolj toplo kot doma. Možje so tu sedli k partiji taroka in »mleča« o najnovejših dogodkih. Nekdo je vrzel pravcato bombo s tem, ko je začel o vikendih. Ja, celo na najvišjem vrhu se ukvarjajo s predlogom predpisa o vikendih. Eri se zavzemajo, da bi smel vikend maksimalno meriti neto 50 kvadratnih metrov, drugi spet... Sedaj predlagajo, naj bi poprej vprašali tiste, ki imajo vikende. Torej, stvar prilagoditi tako, da ja ne bi bil kdo od vikendašev preveč prizadet. Nekako ob devetih zvečer so se možje spomnili, da bi moral kdo na kandidacijsko konferenco, toda bilo je prepozno. Sicer pa je to bila nova tema za dobro uro. Za tolažbo se je nekdo spomnil, da je že nekaj dni pred začetkom kandidacijskih konferenc na terenu gledal na televiziji »analizo« poslanskih kandidatov. Vsem je odleglo, ker torej le niso storili nič tako strašnega.

»Duš, fantje, sedaj pa moram domov,« je planil Nace. Zagazil je v novo zapadli sneg in tuhtal spotoma, kako neki bo spravil v takem snegu novo tono premoga v domačo klet.

Motiv iz starega dela mesta ob Savinji...

Med šolskimi počitnicami se je v prostranih gozdovih Maclja, v Trličevem, blizu izvira Sotle, zbralo 22 taborniških vodnikov, ali kandidatov za to dolžnost na nekajdnevem tečaju. Tečaj je organiziral partizanski odred Zdravilnih vrelcev iz Rog. Slatine, tečajniki pa so se spoznavali z življenjem v naravi, učili so se signalizacije in podobnih veščin. Pred slovesom so pred brunarico postavili svoj totem, ki so ga pridno rezljali med tečajem, pred vrata pa privezali še leste nega kužka Svrka, da dom ne bi ostal sam in brez varstva. J. Lipnič

VELIKA IN MALA STANOVANJA

Zgodba se je pričela v tistih prvih povojnih letih, ko so v Celju pričeli z obsežno izgradnjo velikih stanovanjskih blokov. Tedaj je bilo še v modi, da takšno gradnjo plačajo velike delovne organizacije, katerih zaposleni so nato dobili stanovanja. Tako so nastali v ljudski govorici »cinkarniški bloki«, »emajlirani bloki« in vrsta drugih. Morda je bila v tistih letih zgodba o sosedih, ki jo danes objavljamo, povsem vsakdanja, res pa je, da se je stanje že precej spremenilo — tudi v odnosih med sosedmi.

V enem izmed blokov, ki so bili grajeni tako, da je bilo v nadstropju dvoje večjih stanovanj in v sredini manjše — »velike in majhne« družine — je nastalo nadstropje samo z dvema stanovanjema. Zakaj?

Verjemite, ni šlo za razne pomanjkljivosti, kot so jih danes navajeni stanovalci novih, hitro grajenih blokov.

Tretje, manjše stanovanje sta si razdelila dva strokovnjaka, tako da sta imela eno in pol stanovanja. Tedaj ni nihče pomislil na to, da je nekdo

da je nekdo ostal zato še v starem stanovanju ali v majhni kletni sobici. Ljudje so bili veseli, da so dobili stanovanje in so si mislili svoje. Tako še danes v tistem nadstropju ni vhoda v tretje stanovanje, pa še preurejanje bi stalo precej. Stanovalci so se menjali, stanovanja ostala.

V drugem, bližnjem bloku, imajo vsa nadstropja po tri stanovanja, le da si je nekdo pred leti prilastil še sobo manjšega stanovanja, ki je poleg kuhinje ter kopalnice sodilo k temu, tretjemu stanovanju. Ni nastal zid, ne, le vrata so se zaklenila in tako je nekdo zopet imel sobo več kot drugi, nekdo pa sobo manj. Verjemite, ni šlo za številno družino. Bila je prav takšna kot vse druge, ponekod jih je bilo v »normalnem« stanovanju celo več.

Nato se je družina menjala, stanovanje pa je dobil nekdo, ki ga je pač sprejel, takšnega, kot je bilo. Povsem jasno, morda niti ni pomislil, da ima sobo več kot drugi.

Sosedje pa le gledajo, kako ima sedaj mati s sinom študentom samo en prostor, ki jima služi kot dnevna soba, kuhinja in spalnica, medtem ko je samo meter, ali če hočete, »na drugi strani zidu« soba, ki sodi k njima.

Ne gre za trditve, da je sosed v večjem stanovanju kriv, on je samo dedič takšnega stanovanja, gre le za staro sosedsko miselnost, da se noče nihče zameriti drugemu in raje pustijo stvari takšne kot so. Vendar ali nima tudi ta mala družinica pravico do normalnega stanovanja? M. SENICAR

posled posledu

NOVI TEDNIK — Uredništvo in uprava Celje, Gregorčičeva 5, poštni predal 161. Urejuje uredniški odbor. Glavni urednik BERNARD STRMCNIK. odgovorni urednik JURE KRASOVEC. NOVI TEDNIK izhaja od decembra 1968 kot naslednik CELJSKEGA TEDNIKA, ki je izhajal od 1955 leta. NOVI

6

»EDNIK izhaja vsak četrtek, izdaja CP »DELO« — enota informacije propagandna Celje. Fish in kliseji CP »DELO« (R) kopisov ne vračamo. Če na posamezne številke 60 par (60 SD), letna naročnina 39 novih din (3.800 SD), polletna 15 novih din (1.500 SD). Za tujino znaša naročnina 60 novih din (6.000 SD). Tekoči račun 507-1-1280 — TELEFON: uredništvo 23-69, mali oglasi in naročnine ekonomista propagna 31-65.

FRANK HELLER

**BLAGAJNA
VELIKEGA
VOJVODE**

II. DEL

KRALJI V IZGNANSTVU

III. DEL

**MED ZAROTNIKI
IN RAZBOJNIKI**

ROMAN POKLANJA BRALCEM NOVEGA
TEDNIKA IN SVOJIM STRANKAM
KREDITNA BANKA CELJE

Njen nemir je tako hitro zginil, kakor se je bil prej pojavil. Njen obraz je zasijal kakor jasno poletno nebo in s hvaležnim pogledom in nasmehom ga je opazovala.

»Preveč, preveč ste dobri! Niti upala si nisem reči. Bala sem se, da boste zavrnilo, da me boste odbili kot neprijeten privesek, toda...«

Prekinil jo je z vljudnim priklonom.

»Preveč poklonov mi delate, gospa! Saj je vendar samo po sebi umevno, da vam stavim vse na razpolago. To bi bil storil že prej, a mislil sem na tri stvari, potem pa me je nenadoma popadlo v križu.«

»Kakšne tri stvari?«

»Najprej: revolucija na Menorci in ženska...«

»Revolucija na Menorci? Jaz sem videla že drugačne revolucije.« Nenadoma je utihnila, Filip pa je prišel v svojih odkritjih za velik korak naprej. Pomagal ji je iz zadrege in rekel:

»Drugič: nocoj bomo imeli slabo vreme.«

»Nič ne de. Navajena sem voženj po morju.«

»Toliko bolje! Tretjič: na krovu ne bova sama.«

Ko je slišala te besede, se je nekoliko vznemirila.

»Ne sama? Kako? Mislila sem na pogodbo, ki ste mi jo prej omenili.«

»Tako je tudi bilo. Toda pred pol ure sta me obiskala dva gospoda, ki imata prav tako tehtne razloge, da prideta kar najhitreje na Menorco, kakor jih imam jaz sam. Prosila sta me, naj ju vzamem s seboj. Ker nisem krut in trdosrčen, sem pristal, ker sem videl, da sta odlična gospoda.«

»Kako se imenujeta, če smem vprašati?«

»Grof Punta Hermosa in njegov stari prijatelj senyor Esteban. Gotovo imata na otoku kake zasebne koristi. Sicer pa boste imeli kmalu priliko, da vidite in spoznate oba gospoda.«

»Kako?«

»Povabil sem ju k večerji in če nimate nič proti...«

Zasmejala se je.

»Vi ste najljubeznivejši človek, ki si ga lahko predstavljam. Seveda nimam nič proti. Toda ali sem vas prav razumela? Vi potujete še nocoj?«

»Da, nocoj ob pol enajstih, gospa.«

»To mi poveste šele zdaj. Kako naj se pripravim?«

»Gospa, omejite se le na najpotrebnejše! Jahta ni velika, sicer pa itak nimate veliko prtljage.«

Zapretila mu je s prstom in mu rekla:

»Dajte no! Nekaj prtljage pa vendarle imam. Sicer pa se moram tudi pripraviti za večerjo.«

Morda bi se kdo drug čudil, ko bi videl na njej tako hitro spremembo, kako je njen obraz žarel od veselja, da sme in more na Menorco. Filipu Collinu, ki je šel v svojo sobo in žvižgal ko kanarček, pa se to ni zdelo prav nič čudno in novo.

Zdaj je vedel, kdo je njegova skrivnostna spremljevalka, vedel je celo več, kajti po naključju je odkril, zakaj hoče potovati na Menorco.

Ko je stopil Filip kakih pet minut pozneje v hotelsko vežo, je tam našel grofa Punta Hermosa in Estebana, ki ste že čakala nanj. Smeje se ju je pozdravil. Grof Punta Hermosa je vstal in mu šel nekaj korakov naproti. Filip je presenečeno odkril, da grof nekoliko šepa.

»Ali bi lahko govoril z vami, gospod profesor?«

»Z veseljem sem vam na razpolago.« Stopila sta v kot veže, Esteban pa je ostal na svojem sedežu.

»Ko vam bom povedal, gospod profesor, kar sem se namenil, boste prav gotovo pomislili, da sem norec ali pa brezmejno nesramen.«

Filip je začudeno pogledal.

»Ne razumem. Prepričan sem o nasprotnem.«

»Vidite, stvar je takale. Kapitan Dupont je danes napravil zelo dobro kupčijo, ko je odbil mojo ponudbo in ostal pri vaši. Dobil je plačilo za svojo poštenost, bi se lahko reklo.«

»Kako to?«

»Ker bi mu jaz ne mogel plačati dogovorjene vsote.«

Filip je gledal grofa in mislil, da se šali. Ta se je sicer smejal, toda njegov smeh je izražal prošnjo in opravičevanje. Filip ni dobro razumel: ne bi mogel plačati.

Grof je nadaljeval mirno:

»Vidim, da me čisto ne razumete. Kapitanu Dupontu ne bi mogla plačati, se pravi, zdaj ne bi mogla plačati, morda šele na Menorci.«

»Morda šele na Menorci?« je podzavestno ponovil Filip.

»To je odvisno od tega, kaj so naredili uporniki z mojim posevkom.«

Sredi stavka je grof Punta Hermosa nenadoma utihnil in pogledal Filipa, da bi videl, kakšen vtis so naredile nanj njegove besede. Filip čigar možgani so se še vedno ukvarjali z razkritjem skrivnostne spremljevalke, ni utegnil, da bi nekoliko globlje pomislil, zato grof ni zapazil na njegovem obrazu nobene spremembe. Prav nič nenavadnega ni zasluhtil Filip v njegovih besedah. Zato je zdaj grof mirno nadaljeval:

»Zdaj gotovo razumete, da velja tisto, kar je veljalo danes popoldne za kapitana Duponta, zdajle zvečer tudi za vas. Nisem imel poguma, da bi vam vse to priznal, ko sem se pred dobro uro pogovarjal z vami. Pravzaprav sem hotel poskusiti srečo tistih potnikov na ameri-

ških ladjah, ki se brez voznega listka vkrcajo na ladjo in potem čakajo, da jih lastnik, če je prav razpoložen, vrže v morje. Ko pa ste me povabili celo na večerjo, me je začela peči vest.«

Filip se je glasno zašmejal, obenem pa tako prisrčno, kakor že dolgo ne. Začutil je nenavadno naklonjenost do tega velikega možaka, ki ga je opazoval z odprtimi očmi in veselim smehljamem okoli ust.

»Gospod grof,« je odgovoril, »imel sem dovolj denarja pri roki, da sem plačal kapitanu Dupontu za teden dni vnaprej, toda če bo treba, bom plačal še za en teden. Le nikar si ne delajte nepotrebnih skrbi! Vidim, da prihaja moja žena.«

»Toda če so uporniki uničili vse, kar sem imel, kaj potem, gospod profesor?«

»Vaša družba mi bo v nagrado. Hočem vas naučiti, da boste dobili spoštovanje do novinarjev.«

Filip je vzel pod roko svojega gosta, namignil gospodu Estebanu, ki ju je ves čas nemirno opazoval, in stopil z obema naproti svoji skrivnostni spremljevalki.

Bilo je nekaj minut po deseti uri, ko so izstopile štiri osebe iz kočij, ki sta jih pripeljali v marsejsko пристanišče. To so bili: star gospod z zlatimi naočniki, velik gospod, ki je šepal, črn gospod v zelenem površniku in ženska v popotni obleki.

Ob pomolu, ki so vanj butali razpenjeni valovi, se je zibala majhna in lična jahta, iz njenega dimnika se je valil gost dim.

Ko sta se kočiji ustavili, je prišel z jahte možakar z bakreno rdečim obrazom, stopil v čoln in odplul proti pomolu. Stopil je na kopno in zaklical:

»Gospod profesor!«

»Da, kapitan Dupont.«

»Mislim sem že, da je to nekaka selitev Izraelovih otrok iz Egipta. Prav čedna družba se vas je nabrala.«

»Samo vaši varovanci, gospod kapitan, ki ste mi jih poslali in priporočili vi sami. Mislim, da vas je našel moj sluga in vam naročil vse potrebno glede prehrane.«

»Vaša žena?« je rekel kapitan in opazoval starikavo žensko v popotni obleki. Stala je nepremično in se ni prav nič menila za oster in hud pomladanski veter.

Filip se je priklonil in vprašujoče pogledal kapitana.

»Da, da, vse je v redu. Dobil sem vaše naročilo. Toda o ženski ni bilo govora. Vrag vedi, ali lahko krovu jahte Storklja zaupamo žensko osebo!«

»Toda, gospod kapitan, žena je zelo skromna v svojih zahtevah. Ne boji se ne vetrov ne morja, ne plaši se niti imena vaše jahte.«

Kapitan se je zasmejal, toda njegov obraz se je spet namrgodil.

»Zdi se mi, gospod profesor, da so danes ušli vsi hudiči z verig.«

»Kako to?«

»Pri moji duši, danes hoče ves svet potovati na Menorco. Najprej ste prišli vi, potem tista dva gospoda; da ste pripeljali zdaj s seboj še ženo, tega niti ne omenjam. Toda verjemite ali ne verjemite, brž ko sem prišel v pristanišče, potem ko sem se poslovil od vas in obeh gospodov, je že bil tu spet neki možakar, ki je hotel na Menorco.«

Način, kako je govoril kapitan te besede, je jasno kazal, da je bil precej razburjen.

»Še neki možakar?« je začudeno vprašal Filip.

»Da, da,« je potrdil kapitan Dupont. »In povrh vsega še Jud, čujete, Jud, gospod profesor!«

»Toda dragi Dupont, Jud je prav tako lahko dober človek, kakor smo mi. Kaj ste mu odgovorili?«

»Naj ga nosi vrag!« Kapitan je prenehal sredi stavka. »Ženska, če že mora biti tako, to že še gre. Toda Jud — Jud ne sme na mojo barko, pa naj bo kdorkoli, gospod profesor.«

Filip se je glasno zasmejal, kapitan pa je mogočno pljunil in odšel, da bi uredil vse potrebno za prevoz na jahto.

Prva je stopila v čoln gospa Pelotard, potem senjor Esteban in grof Punta Hermosa. Ko je hotel stopiti Filip, ga je nepričakovano potegnil za rokav Dupont, ki je še vedno stal na obali:

»Naj me vzame tristo hudičev, gospod profesor! Jud je že spet tukaj.«

Filip se je hitro obrnil. Tudi Esteban in grof sta iztegnila vratova, da bi bolje videla.

S kočijo se je pripeljal nizek, plečat možki v kožuhu in z okroglim klobukom na glavi. Tekel je proti pomolu in mahal s palico.

»Kapitan, kapitan!« je skoraj hripavo kričal. »Počakajte, za božjo voljo, stojte! Ali se niste premislili? Prosim vas, vzemite me s seboj!«

Kapitan je hitro potisnil Filipa v čoln, skočil za njim, potem pa se je jezno obrnil proti došlecju in zakričal:

»Vas, s seboj? Če bi peljal v Palestino, potem bi vas morda še vzel s seboj. Toda povratno karto bi si morali kupiti kje drugje!«

»Gospod kapitan, plačam vam, kolikor hočete.«

Kapitan Dupont je odgovoril tako, da je z veslom udaril v morje. Čoln se je oddaljil nekaj metrov od obale. Možakar na pomolu pa je skakal, mahal s klobukom in kričal:

»Kapitan, gospodje, jaz moram na Menorco, jaz moram z vami!«

Tedaj je luč plinske svetilke osvetlila njegov obraz. Filip je tako hitro in živčno poskočil, da se je čoln precej zamajal. Ta obraz, ta obraz! Nepremagljiva sila ga je nagnala, da je glasno zakričal. Njegov zaničljivi glas se je slišal iz bučanja valov:

»Potujte čez London! Potujte čez London! Potem pa dobrodošli na Menorci, Semjon Markovič!«

V tem trenutku je začutil, da se je čoln zamajal in tako močno nagnil, da bi se skoraj prevrnil.

Grof Punta Hermosa in Esteban sta poskočila v čolnu in stala. Gledala sta na obalo, kjer je stal človek, ki je hotel na vsak način z njimi. Filipove besede so človeka, ki je prej tako mahal in kričal, nenadoma čudovito pomirile. Njegove roke so omahnile, stegnil je glavo kakor zver, ki zavoha plen. Celo iz precejšnje oddaljenosti je bilo opaziti njegove oči, ki so se bleščale v divji jezi, ko so gledale čoln in ljudi v njem. Kapitan Dupont je robato zaklel, grof in njegov stari spremljevalec sta molče sedla na klop.

Neprizadeto sta se ozirala po družbi, kakor bi hotela dokazati, da se ni zgodilo nič posebnega. Toda že v naslednjem trenutku se je sklonil grof Punta Hermosa k spremljevalcu. Vetrovi in valovi so sicer močno šumeli, vendar so Filipova tanka ušesa ujela nekaj besed, ki so imele precej čudno vsebino. Filip se je prijel za rob čolna in presenečeno gledal gospoda, ki je izrekel te besede. In vendar so bile to besede čisto navadne in vsakdanje.

Grof je rekel:

»Paqueno, ali ste slišali? Bil je Semjon Markovič.«

Filip Collin je imel v žepu precej čudno listino, ki jo je bil pred nedavnim vzel iz blagajne oderuha, sleparja in špijona Semjona Markoviča. Ker pa je imel zelo dober spomin, se je takoj spomnil na pismo, ki ga je videl pred kakimi tremi tedni v pisarni gospoda Isaaca v Londonu. To pismo je bilo neposreden vzrok največji kupčiji v njegovem življenju, nakupu menorčanskih državnih papirjev. To pismo je poslalo menorčansko finančno ministrstvo, vsebina je bila prošnja za posojilo, podpisan pa je bil: Esteban Paqueno, finančni minister njegovega visočanstva velikega vojvode.

Ce ga je zdaj grof Punta Hermosa imenoval s prvim imenom Paqueno, predstavil ga je bil sicer z imenom senjor Esteban, kaj naj bi bilo še potrebno, da vse te čudne okolnosti, ki so bile same po sebi čudovite, napravi še bolj zapletene in nerazumljive?

Ves otok je lastnina velikega vojvode ... ta gospod grof, ki potuje na Menorco ... šepa.

Vraga, to so čudna naključja! Kakšno odgovornost je prevzel kapitan Dupont, ko vozi na svoji jahti Collina, vso njegovo srečo in prihodnost. Vendar bi se ta odgovornost prav nič ne zmanjšala, pa ko bi Collin takoj padel v vodo.

Zakaj redki so dnevi, da se vkrcajo na isto ladjo, majhno jahto, razvpiti švedski pustolovec, nedavno odstavljeni veliki vojvoda s svojim finančnim ministrom in — ruska velika kneginja.

Krmarite previdno, gospod Dupont! Saj vozite na svoji ladji vkrcane kralje v izgnanstvu.

Konec drugega dela

III. DEL

MED ZAROTNIKI IN RAZBOJNIKI

I. POGlavJE

LEP POMLADNI DAN NA ŠIROKEM MORJU

Temno modri in vedno nemirni valovi Sredozemskega morja so nosili majhno jahto. Oster pomladanski veter je penil valove, da so se belili, ko da bi zapadel sneg po neizmerni gladini. Svetlo pomladansko nebo so pokrivali tenki oblaki, ki so bili beli kakor pravkar beljeno platno.

Jahta Štorklja je rezala valove s krepkimi sunki in in orala gladino kakor plug na širnem polju.

Bilo je že sedem zjutraj, ko so prišli na krov prvi potniki. Prva sta bila šepasti grof Punta Hermosa in njegov prijatelj senjor Esteban. Po stopnicah, ki vodijo iz prostorov za potnike, sta prišla po stopnicah

zelo previdno, kajti ladja se je močno zibala na valovih. Sla sta na zadnji del jahte. Grof se je usedel na zaboj, ki je bil pritrjen na krov kakor nekaka zasilna klop, in je pomignil spremljevalcu, naj prisede.

»Tukaj se lahko sama in nemoteno pogovarjava, ljubi Paqueno. Tu naju motijo lahko le galebi, ki pa gotovo ne govore španski.«

»Zelo lepo jutro imamo danes. Škoda, da je morje tako nemirno!«

Veliki vojvoda se je zasmejal.

»Kako je pa kaj z vašim želodcem? Ali je še vedno tako občutljiv kakor takrat, ko sva odhajala z Menorce?«

»Zdaj mi je nekoliko bolje. Svež zrak mi zelo dobro de.«

Stari Paqueno se je na vse mogoče načine trudil, da bi prikril utrujenost in onemoglost svojega glasu, toda blede obraz ga je izdajal, da se ne počuti prav posebno dobro.

»Da, da, najina pot z Menorce, to je bila prava peklenska muka! Upajva, da bo vrnitev ugodnejša! Na krovu Štokrije se nam godi kar dobro. Samo nekaj se mi zdi čudno in me moti.«

»Kaj vendar, visočanstvo?«

»Gospod profesor in njegova žena, ki sta nadvse prijazna in ustrezljiva, se mi zdita kaj čuden in precej skrivnosten par. Je novinar, vsaj tako pravi, pa ima toliko denarja, da si najame jahto in se odpelje na Menorco, da bi si ogledal tam revolucijo.«

»Gotovo zastopa kak velik časopis, ki ga dobro plačuje.«

»Morda. Toda odklejš se novinarji tako zelo zanimajo za nas, Paqueno? In ta njegova žena. Najmanj deset let je starejša od njega.«

»Morda je bogata, pa jo je vzel zaradi denarja.«

»Da, tudi to je mogoče! Ko bi ne bila tako stara, bi ne bila napačna. Čudno je tudi, da zdaj tako nepričakovano potuje z njim. Ko smo se prej dogovarjali, je ni profesor prav nič omenjal.«

»Morda se je odločila za pot šele v zadnjem trenutku. Ko bi si malo natančneje ogledal tale zakon gospoda profesorja in gospe Pelotard, bi navsezadnje lahko rekel, da je profesor precej pod copato.«

Senjor Paqueno se je rahlo nasmejal, toda njegov obraz se je takoj zresnil, ko se je jahta precej močno nagnila.

»Morda imate prav, dragi Paqueno. Gospa Pelotard že ve, kaj hoče. Tudi njen mož mora to vedeti. Morda dela vse le iz vljudnosti. Kar pa je pri vsej stvari najbolj čudno, Paqueno, je . . .«

»Kaj vendar?«

»Pozna Markoviča. Kako si to razlagate? Markovič? Vraga, malo je manjkalo, da nisem telebnil v vodo, kakor sem dolg in širok, ko sem slišal profesorja, da je zaklical njegovo ime. Ali ste opazili, kako je Markovič utihnil, ko mu je profesor rekel, naj potuje čez London?«

Zakaj bi navsezadnje ne mogel? To je zelo čudno! Zdaj pa mi recite in razložite, dragi Paqueno, kaj vleče tega gospoda Markoviča na Menorco! Zakaj hoče tja? Saj se vendar splošno govori, da sem mrtev, da so me uporniki nekam zaprli. Zakaj hoče zdaj Markovič na Menorco? To je vse tako čudno in nerazumljivo!»

»Visočanstvo, vse, kar se dogaja okoli naju, je zelo čudno in nerazumljivo. Že sama tista borzna špekulacija, ki jo zaman skušava razvozlati. Neznanec je pokupil vse naše državne dolgove, takoj nato pa izbruhne revolucija na Menorci in uniči vse njegove špekulacije.«

»Prav imate, Paqueno, čudež sledi čudežu. Od časov Jeronima Srečnega ni bilo tako pomembnih dogodkov v naši domovini. Lahko si mislim, kako zdaj ta nesrečni borzižanec preklinja. Rad bi dal vse, kar imam — sicer to ni veliko — samo da bi videl njegov obraz, ko bere poročila o revoluciji na Menorci. Ko bi mogel samo slutiti, kdo je ta človek! Ta bi mi res želel srečno pot, ko bi vedel, da sem na poti na Menorco, da poženem te nesrečne revolucionarje k vragu.«

»Samo da bi ta pot ne bila prenevarna! Bojim se, visočanstvo.«

»A kaj, dragi Esteban, verjemite mi, z njimi bom hitro opravil. Toda pogledjte, pomagaj mi sveti Urban z Menorce, pogledjte, pogledjte, Esteban!«

Veliki vojvoda je umolknil, zagrabil Paquena za ramo in gledal proti stopnicam, ki so vodile v potniške prostore. Ali vidi prav ali so to le prividi? Ali je sanjal včeraj, ko je videl v gospe Pelotard žensko, 40 do 45 let staro, ki se je za svojo starost samo malo preveč mladostno oblačila? Ali je sanjal včeraj ali pa je to, kar zdaj vidi, nov čudež k vsem prejšnjim. Na vrhu stopnic je stala in se oprala na ograjo gospa Pelotard, bleščeča v svetlobi pomladanskega jutra.

Toda ta gospa Pelotard ni bila tista ženska, ki jo je videl in spoznal včeraj. Stala je tam vitka in gibčna, obraz je bil svež in čist kakor jutranja svetloba, oči pa modre kakor temno modro Sredozemsko morje. Veter, ki je dvigal valove in stresal jarbole jahte, je ovijal njeno obleko okoli skladnih oblik njenega vitkega telesa, zapletel se je v njene črne lase in jih razmršil, da so ji silili izpod športne kapice, ki si jo je bila nataknila. Tedaj šele je zagledala grofa Punto Hermoso in njegovega spremljevalca, z veselim nasmehom ju je pozdravila in šla proti njima. Hodila je po zibajočem se krovu mirno in zanesljivo, kakor da bi bila rojena na morju.

»Kako čudovito jutro! Ali sta dobro spala, gospoda?«

»Sijajno, gospa.« je odvrnil veliki vojvoda, ki je vstal in se priklonil.

»In vi? Ali naju hočete počastiti, da malo prisedete v najino družbo?«

»Hvala,« je rekla in sedla na klop. Veliki vojvoda jo je požiral s svojimi očmi, sledil vsaki njeni kretnji. Ona je to opazila, se nasmehnila, on pa se je začel opravičevati:

»Gospa, oprostite, morate mi oprostiti, da tako začudeno zijam ... Toda odkritosrčno vam moram povedati, da doslej nisem niti videl niti slišal, kako čudežen učinek ima lahko potovanje po morju ...«

»Kako?«

Obotavljal se je, ni vedel, kaj naj reče. Ona pa ga je razumela in se začela smejati:

»Le na dan z besedo! Kar naravnost recite! Morda ste hoteli reči, da sem, no, da sem nekoliko mlajša kakor včeraj?«

»Da, gospa, vendar več kakor nekoliko,« je rekel grof in hitro umolknil, ker se je bal, da bi kaj preveč rekel.

Ona se je le smehljala.

»Prav nič čudnega ni, če ste to opazili. Delala sem olupševalno nego, ki sem jo prav danes zaključila.«

Te besede je zelo prostodušno izrekla, oziroma se je tako mirno zlagala, da se je grof Punta Hermosa molče priklonil.

»Vaša nega je imela čudovit uspeh, gospa, pomladili ste se najmanj za dvajset let. Ali vas smem vprašati, kako se počuti gospod Pelotard?«

»Hvala. Mislim, da dobro!« Odgovorila je kratko in z glasom, ki je kazal, da noče naravnost odgovoriti.

»Prav v zadnjem trenutku ste se odločili, da spremljate svojega moža?«

»Da, v zadnjem trenutku. Tako nenadoma se je odločil ...«

»Novinar, kakršen je vaš gospod, mora biti pripravljen za vsak primer. Ali smem vprašati, za kateri list piše vaš gospod mož?«

»Za kateri list? Ne vem. Oziroma mislim, da za Financial Leader.«

»Financial Leader?« se je začudil grof in jo pogledal tako, da je pokazal, da je ne razume. »Za borzni list?«

»To se pravi ... tudi za druge časopise. Poroča nekemu novinarskemu sindikatu,« je popravljala v zadregi gospa Pelotard. Lista Financial Leader se je nehote spomnila, ker ga je brala pred dvema dnevnoma v Marseillu in ker se v prvem hipu ni spomnila nobenega drugega časopisa. Tako je zagrabila po imenu tega lista kakor potapljajoči se človek po bilki slame. Niti pomislila ni, da je imenovala navadno borzno glasilo, ki navadno ne pošilja po svetu posebnih poročevalcev. Zardela je in pogledala velikega vojvodo, ta pa je v njenem pogledu takoj videl željo, da se hoče opravičiti z avoljo laži. Ves čas ga je molče opazovala.

Veliki vojvoda ni vedel, kaj naj reče, zato se mu je zdelo najpametnejše, da molči. Financial Leader! Sindikat! Torej navsezadnje ona niti ne ve, za kateri list piše njen mož.

Molk je prekinil stari gospod Esteban Paqueno, ki je nekaj zamrmral v opravičilo, potem pa kljub svoji starosti dokaj urno poskočil in pohitel čez krov, kolikor hitro so ga nesle njegove stare noge. Veliki vojvoda se je nehote zasmejal, a gospa Pelotard ga je karajoče pogledala, potem pa pomiljujoče gledala za starim gospodom, ki se je hitro spuščal po stopnicah.

»Ubogi senjor Esteban!« je rekla. »To gotovo iskreno želi, da bi bili kar najbolj kmalu na Menorci.«

»Prav imate, gospa. Nemiri na suhem ga ne razburjajo tako močno kakor nemirno morje. Danes gotovo hrepeni, da bi kar najhitreje došel na Menorco.«

Kar naprej ga je gledala.

»Danes? Sicer ne?«

»Sicer ... sicer pa vedno sanja o tihem samostanu v Barceloni.«

»Sanja o samostanu? V samostan hoče? Ali je mar redovnik?«

»Ne, on je finančni ... ne, bil je dolga leta v službi pri velikem vojvodi na Menorci.«

»Pri velikem vojvodi? Kaj vendar poveste! Torej pozna velikega vojvodo? Vi, tudi vi ga poznate?«

Začudeno jo je gledal. Govorila je hitro, vneto, razburjeno.

»Ali poznam velikega vojvodo? Seveda ga poznam, saj je vendar moj najboljši prijatelj!«

»Don Ronald ... ne, kako se imenuje?«

»Ramon, gospa, ubogi don Ramon. Zdaj se mu ne godi posebno dobro, zdaj se prav gotovo ne smeje!«

»Da, da, ubogi don Ramon! Zelo mi je žal zanj, zelo žal! Toda povejte mi, kaj mislite! Menda vendar ne mislite, da se mu je zgodilo kaj hudega, da so ga lopovi morda ubili?«

»E, gospa, tu je težko reči kaj zanesljivega. Za zdaj še ne vemo, kaj se je pravzaprav zgodilo na Menorci, kako daleč je šlo zatirano ljudstvo v svoji revoluciji. Mogoče se je maščevalo za stoletno preganjanje in tlačanstvo s hitrim sunkom ostrega bodala. Saj ste brali, kaj pišejo časopisi o zadevi. Jaz pa vendarle mislim, da je bilo ljudstvo usmiljeno. Ko pa bi se zgodilo nasprotno, bi nihče ne mogel zameriti temu ljudstvu, vsaj tako sem bral nekje v časopisih.«

»Časopisi! Časopisi!« Gospa Pelotard je jezno izrekla te besede in dodala: »Kaj mi mar časopisi! Pri nas doma ... Mislim, da so ti časopisi s svojimi novinarji in pisanjem neznosni, brezobzirni. Če so revo-

lucionarji umorili don Ramona, bi morale evropske države porušiti to Menorco!»

»Gospa, čudim se vašim besedam. Vi ste bolj navdušeni za kralja kakor kralj sam. Don Ramon, ki ga vi dosledno imenujete don Ronald, je bil navsezadnje velik pustolovec, zajedalec in izkoriščevalec svojega uboega ljudstva.«

»Dovolj, dovolj, niti besede več! Veliki vojvoda je bil plemenit in človekoljuben mož. O tem sem prepričana. Toda če ga je vse življenje zasledovala nesreča, nam mora biti zanj samo žal! Ne smemo ga obrekovati, kakor to delajo nesramni časopisi. Vi, vi, ki ga poznate in pravite, da ste njegov prijatelj, mi morate pritrđiti, ne pa pritrjevati nesramnemu pisanju časopisov.«

»Zaboga, gospa, rad bi vam pritrđil vse, kar želite. Rekel sem, da sem njegov prijatelj, zato lahko trđim, da je imel tudi dobre lastnosti. Tako mi je na primer včasih ponudil prav dober konjak in . . .«

»Neznosni ste!« je zaklicala gospa Pelotard. »Ponudil vam je dober konjak, imel je svoje dobre strani, bili ste njegov prijatelj. Zakaj tako govorite? Zdi se mi, vi mislite, da je mrtev!«

»Gospa, odstavljeni vladar je v vsakem primeru mrtev!«

»Odstavljeni vladar! Ali ni več vaš prijatelj? Ker ne vlada več in vam ne more več ponuditi konjaka . . . to je lepo . . . to je res lepo!«

»Toda, gospa!«

»Vi ste torej bili njegov prijatelj samo toliko časa, dokler je vladal? Tega ne bi verjela. Začeli ste govoriti o don Raoulu kot svojem prijatelju tako, da ste me pridobili zanj. Saj ste trđili, da ste njegov prijatelj!«

»Gospa, zelo ste ljubeznivi in prijazni tako do mene kakor do don Ramona, ki ste mu nadedli že vsa imena na R, razen Ramzes. Zagotavljam vam, da se v vsem, kar govorite, večidel ali pa popolnoma strinjam z vami. Nihče ne ljubi don Ramona bolj kakor jaz. Mislim, da ga ni, ki bi lahko toliko odpuščal njegovim slabim stranem in ki bi njegove dobre bolj cenil, kakor jih prav jaz.«

»Zelo ste mi všeč. Tako je treba govoriti o prijatelju. Toda povejte mi, saj pravite, da poznate njega in Menorco, kaj mislite, kaj so uporniki napravili z njim! Pomislite, pretrgali so kabel in uničili brezžično postajo! Kakor da se boje, da ne bi izvedel svet, kaj so naredili, nazadnje pa so ga vendarle . . .«

»Gospa, kabel in brezžične postaje tu nimajo nič opraviti. Če so te naprave na Menorci prenehale delovati, verjemite, da je tudi z mnogimi drugimi stvarmi prav tako! Mogoče je to posledica starosti. Morda

pa so uporniki nalašč pretrgali vse zveze, da don Ramon ne bi mogel prositi za pomoč.«

»Tako mislim tudi jaz. Kaj mislite, da mu nihče iz Evrope ne bi hotel pomagati in ga rešiti? To bi bila največja sramota, neopravičljiva sramota! Ko bi moj brat... ko bi se našel kdo, ali mislite, da bi ga ti lopovi pustili, ko bi jim dali dobro odkupnino? Če ga kje skrivajo, morda bi ga pa izročili za lep denar, jaz sem že mislila na to...«

»Tudi na to ste že mislili? Ste najplemenitejša ženska, kar sem jih kje in kdaj videl. Toda bojim se, da ne bo šla ta stvar z odkupnino tako lahko, kakor si jo vi zamišljate. Kdo bo tvegala denar za odstavljenega vojvodo? Ko je še vladal in bil prost, ni bilo nikogar, ki bi mu kaj dal na upanje, kaj šele zdaj, ko je odstavljen in ujet.«

»Povejte mi,« je obotavljajoč se rekla, »povejte mi, kakšen je prav zaprav ta človek!«

»Gospa, prav zares ne vem, kaj naj vam odgovorim. Kakšen je, to je težak odgovor. Kakor veste, šepa.«

»Šepa! No, kaj pa je to posebnega! Saj tudi toliko drugih!« Hitro je umolknila in ga nekaj časa gledala, kakor da se hoče opravičiti za svojo preveliko vnemo. »Slišala sem, da je mogočne postave in da je zelo izobražen mož.«

»Kdo vam je to pravil?«

»Gospod Pelotard.«

»Vaš gospod mož? Ali vaš gospod mož pozna velikega vojvodo?«

»Tega ne vem. Mislim da ne. Zdi se mi, da potuje prvič na Menorco.«

»Vi tega ne veste? Zdi se mi, da zelo malo veste o poslih svojega moža.«

»Mogoče je bil tam, preden sva se...«

»Preden sta se poročila, razumem. Ali ste že dolgo poročeni, gospa? Oprostite mojemu predrznemu vprašanju!«

Veliki vojvoda se je začudil, ko je videl, da je mlada ženska namesto odgovora do ušes zardela. Prestrašil se je, da je s svojim vprašanjem naredil veliko neumnost, čeprav tega ni nameraval. Hotel je hitro vso stvar popraviti in je rekel:

»Da, da, daj razumem, gospa, taka je stvar, to je vaše poročno potovanje.«

Takoj po teh besedah je veliki vojvoda videl samo še lepo oblikovani hrbet gospe Pelotard in njene male lične čevlje, ki so stopicali z največjo naglico proti stopnišču. Nekaj sekund pozneje pa ni videl ničesar več. Gospa Pelotard je izginila. Ni spregovorila besedice, da bi pojasnila svoje skrivnostno obnašanje, ne da bi se ozrla, je pohitela po stopnicah navzdol.

Da, res, jahta Storklja je krila v sebi več skrivnosti in ugank, kakor bi lahko sprejela vase tovrnega blaga.

Zakaj namreč naj bi do ušes zardela ženska, ki je bila včeraj stara najmanj 40 let, danes pa je po čudoviti olupševalni negi bila dvajsetletno dekle, ki jo človek povsem spoštljivo in vljudno vpraša, koliko časa je poročena? Zardela je in potem pobegnila kakor sramežljiva Diana. In ta ženska je poročena z novinarjem, ki piše za časopise, katerih ona ne pozna, potem za borzni list, ki ima svoje »vojne« poročevalce! In nazadnje se ta ženska tako zelo zanima za usodo velikega vojvode, ki ga nikdar ni videla in čigar ime nalašč in izzivalno pači! Vsa je nemirna zaradi njega, niti pomisliti ne sme na to, da bi bil mrtev. Zahteva, da je treba vse prebivalce Menorce, ki jih imenuje kar lopove, postreliti in pobiti, če so njemu le las skrivili. Najlepše pri vsej stvari pa je to, da poizveduje pri samem velikem vojvodi vse potankosti o njem, da niti ne slutí, s kom govori. Človeku bi se navsezadnje skoraj zavrtelo v glavi.

Vse te misli so kakor električni tok hitele skozi vojvodovo glavo. Toda še preden si je mogel najti kakšno pojasnilo ali odgovor, je zagledal gospoda Pelotarda, ki je prišel po stopnicah, po katerih je nekoliko prej odhitela ona. Gospod Pelotard se je zadovoljno smehljajal.

»Dobro jutro, gospod grof! Kako se počutite? Zelo zgodaj ste vstali. Pravkar mi je žena pravila, da sta imela dolgo in zanimivo sejo.«

»Da, sejo, ki pa jo je milostljiva na tako hiter in čuden način prekinila, da si mislim, kako zelo sem jo razžalil. Verjemite mi, gospod, da mi je zelo žal, če je to res, toda moja krivda to ni! Zagotavljam vam, da nisem hotel.«

»Pomirite se, grof, stvar le ni tako strašna in nevarna. Mislim, da na mojo ženo vpliva morska vožnja. Pravkar mi je priznala.«

»Morska vožnja? Meni pa se zdi, da je milostljiva kakor rojena na morju.«

»Morda. Stara resnica pa je, da sta morje in ženska uganki, ki ju ne more nihče razrešiti.«

Veliki vojvoda je to prav rad priznal.

»Prav nič ne pretiravate, gospod profesor. Lahko bi celo trdil, da je vaša gospa velika uganka. Ženska je res uganka, vaša žena pa je največja uganka med ženskami.«

»Kako to?«

»Ni le uganka v svoji notranjosti, tudi na zunaj je uganka. Včeraj ste mi predstavili štiridesetletno gospo Pelotard, danes pa sem videl komaj dvajsetletno lepotico.«

»Ah, gospod grof, dnevna svetloba, morski zrak...«

»Da, da, morski zrak. Gospa mi je govorila o nekakšni olupševalni negi.«

»Da, da, seveda! Skoraj sem pozabil na to. Prav danes je končala olupševalno nego.«

»Sama mi je to povedala. Ni mi pa hotela izdati, za katere časopise delate. Dobil sem vtis, da niti on sama tega ne ve.«

»Za božjo voljo, kako vendar morete misliti, da se bo mlada ženska zanimala za take stvari!«

»Tudi to je mogoče. Zelo pa se zanima za cilj mojega potovanja. Spraševala me je vse mogoče o Menorci.«

»Da, da, zelo se zanima za Menorco.«

»Se bolj pa za velikega vojvodo. Vaša sreča je, gospod profesor, da je veliki vojvoda izgubil svoj prestol. Ko bi bil še živ, oziroma, ko bi ne bil odstavljen, bi bili, gospod profesor, v nevarnosti, da zapustite Menorco sami.«

»Vi torej mislite, da se žena preveč zanima za velikega vojvodo?«

»Da, vsaj tak vtis sem dobil.«

»Ali tudi mislite, da bi mogla v velikem vojvodi zbuditi enako zanimanje?«

Nekak zaničljiv in obenem šaljiv naglas je bil v vprašanju, ki ga je stavil Filip Collin svojemu gostu. Ta je to opazil in razumel. To ga je precej razburilo. Ko bi stvar ne bila tako čudna in skrivnostna, tedaj bi skoraj mislil, da profesor Pelotard nekaj slutiti, nekaj ve. Ali pa ga ima Pelotard za norca. Zato je hitro odgovoril:

»O tem sem popolnoma prepričan, gospod profesor.«

Filip se je obrnil, kakor da bi hotel pogledati, ali ni koga v bližini, ali so mornarji na svojih mestih, potem pa se je obrnil k velikemu vojvodi in mirno rekel:

»Malo je manjkalo, da nismo dobili sinoči na krov še petega potnika. Ko bi ne bil gospod Dupont tako hud antisemit, bi se ga bili prav težko ubranili.«

»Da, da...«

»Ali poznate tistega gospoda?«

Veliki vojvoda je hotel popolnoma mirno odgovoriti na to vprašanje, vendar ga je izdajal glas, da je razburjen.

»Poznam? Tako, malo! Toda tudi vi, gospod profesor, ste ga takoj spoznali.«

Veliki vojvoda se je obrnil in začel popravljati neko vrv, ki ga prej ni prav nič motila.

»Precej dolgo časa ste ga opazovali,« je neusmiljeno nadaljeval Filip.

Veliki vojvoda je skomizgnil z rameni.

»Prizor je bil zelo čuden,« je odgovoril. Bil je prepričan, da ga je glas popolnoma izdal. In spet se je v njegovi glavi porodila misel, ki je bila spet nova uganka: Ta profesor Pelotard mora nekaj vedeti! Nekaj ve! Jezil se je nase in na Pelotarda. Zakaj kar naprej te skrivnosti in uganke, zakaj to tīpanje v temi? Obrnil se je k profesorju in mu skoraj surovo rekel:

»Vaš list se mora zelo zanimati za revolucije, če si dovoljuje take stroške, da si najamete svojo jahto, da bi potovali na Menorco in kar na mestu dobili poročilo o tej revoluciji na Menorci.«

»Da,« je Filip zamišljeno odgovoril. »To je res! Toda gotovo veste, da se v zadnjem času svet zelo zanima za Menorco. Tako je bila pred nekaj dnevi na borzah izvršena precej čudna špekulacija z menorčanskimi državnimi obveznicami.«

»Ali veste o stvari kaj natančnejšega?« je vprašal skoraj zamišljeno veliki vojvoda.

»Prav nič, grof, saj nihče prav nič ne ve.«

»Da, da, tako je s temi časopisi! Prav nič ne vedo, pa vendarle o vsem pišejo.«

»Delate nam krivico,« je popolnoma mirno odgovoril Filip. »Pri našem časopisu je navada, da se moramo o vsaki stvari, o kateri pišemo, poprej natančno in dobro prepričati.«

»Potem pa ste gotovo prav dobro poučeni o razmerah na Menorci?«

»Mislim, vsaj mislim da. Skoraj bi trdil, da od vseh največ vem o Menorci. Oprostite, zdi se mi, da sem čul zvonec. Čas zajtrka bo.«

Skoraj nejevoljno je stopal veliki vojvoda po stopnicah za profesorjem v obednico, neprestano ga je opazoval in nazadnje rekel:

»Povejte mi vendar nekaj tega, kar veste!«

Filip Collin ga je hitro pogledal. Začudil se je njegovemu glasu in tudi izrazu njegovih oči. Zdaj je razumel, da ne sme povedati prav nič več, drugače bi se izdal. Zmajal je z rameni in rekel:

»To bi bilo preobširno, posebno zdajle pred zajtrkom. Vem pa, da bo pri našem kosilu zastopana velika vojvodina Menorca, in to s stvarjo, na katero je lahko ponosna.«

»In to je?« je zaklical veliki vojvoda in uprl svoj detektivski pogled v profesorja.

»Menorčanski rak,« se je vljudno nasmehnil Filip in pustil gosta, da je stopil naprej.